

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2016

Chuhei Iwasaki

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ FAKULTA

Hudba

Dirigování

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Akira Ifukube: Sinfonia Tapkaara a interpretační postup

Chuhei Iwasaki

Vedoucí práce: Doc. MgA. Leoš Svárovský

Oponent práce: Doc. MgA. Tomáš Koutník

Datum obhajoby: 6. 6. 2016

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2016

Souhlasím s využitím této práce pro prezenční studium v knihovně AMU V Praze

V Praze 30. 4. 2016

Chuhei Iwasaki

Abstrakt

Tato práce popisuje skladbu Sinfonia Tapkaara japonského skladatele Akiry Ifukebeho. Obsahuje poznámky k interpretaci skladby a zmiňuje se také o životě autora i o celkovém historickém kontextu vzniku skladby a základními inspiračními momenty.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Akira Ifukube: Sinfonia Tapkaara a interpretační postup

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a
s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....
podpis diplomanta

Obsah

Úvod

1. Životopis autora
  - 1.1 Dětství a mládí
    - 1.1.1 Rodina
    - 1.1.2 Vesnice Otofuke
  - 1.2 První setkání s hudbou
  - 1.3 S ‚Mephistophelem‘
  - 1.4 Hudební rodina
  - 1.5 ‚První‘ kompozice
  - 1.6 Cena Alexandra Tčerepnina
  - 1.7 Nehudební život
  - 1.8 Válka
  - 1.9 Profesionální muzikant
  - 1.10 Skladatel filmové hudby
  - 1.11 Pedagog
  - 1.12 Skladatel vážné hudby – hlavní dílo
2. Sinfonia Tapkaara
  - 2.1 Historie díla
  - 2.2 Národ Ainu
  - 2.3 Obsazení
3. Rozbor skladby
  - 3.1 Forma
  - 3.2 Soupis motivů a témat
    - 3.2.1 1.věta
    - 3.2.2 2.věta
    - 3.2.3 3.věta
4. Význam v Japonsku
  - 4.1 Význam skladatele v Japonsku
  - 4.2 Význam ‚Sinfonia Tapkaara‘

Závěr

Prameny a literatura

Akira Ifukube

Úvod

Akira Ifukube je jedním z nejvýznamnějších japonských skladatelů, jeho stěžejním dílem je Sinfonia Tapkaara. Toto dílo jsem slyšel poprvé v době, kdy jsem studoval na konzervatoři Toho gakuen, na doporučení svého kamaráda. Velice mě překvapilo, že existuje skladba, která zní jako naše lidová hudba, ale zároveň je velkým symfonickým dílem. Dirigovat tuto symfonii bylo mým dlouholetým snem, proto jsem ji zařadil na závěr svého bakalářského koncertu.

1. Životopis autora

Akira Ifukube se narodil 31. 5. 1914, ve městě Kushiro-shi, na ostrově Hokkaido v Japonsku.

1.1 Dětství a mládí

1.1.1 Rodina

Rodina Ifukube je jednou z nejstarších rodin v Japonsku. Ifukubové pocházejí z kraje Inabanokuni (dnešní kraj Tottory), kde patřili ke šlechtickému stavu a působili jako kněží v sintoistickém chrámu Ube-Džindža.¹ Členové rodiny byli také často voleni do funkce hejtmana kraje Inabanokuni. Nejstarší zmínka o rodině se nachází v japonské kronice Nihonšoki (Ohonamuchinomikoto je jedním z nejvyšších japonských bohů a zároveň zakladatelem rodu Ifukube). Otec skladatele, Toshizo je 66.představitelem rodiny Ifukube.²

Dědeček skladatele, Shinzo Ifukube, kvůli reformám císaře Meidži nepřijal místo kněze (Guuži), a proto se jeho otec předstěhoval do Hokkaida, kde působil nejprve jako velitel policie v Kushiro, později jako starosta vesnice Otofuke, kde skladatel vyrostl.

Skladatel **měl** dva starší bratry, oba rovněž milovali vážnou hudbu.

1.1.2 Vesnice Otofuke

Vesnice Otofuke ³leží uprostřed prefektury Tokachi. Otofuke znamená v jazyce Ainu (domorodý lid na ostrově Hokkaido) místo, kde stříhají vlasy. Do roku 1880 v Otofuke žili pouze lidé Ainu, Japonci se sem začali stěhovat až později. V době kdy se do vesnice rodina skladatele přestěhovala, bydlelo zde stále ještě převážně původní obyvatelstvo.

Většina Ainů neměla Japonce ráda, považovala je za uchvatitele, skladatel přesto vzpomíná, že jako malý chlapec si s dětmi z rodin Ainů často hrával,

---

¹ Ifukube, A. 伊福部昭綴る, 2013 ISBN 978-4-89830-267-5

² <http://www.ubejinja.or.jp/new-sampai/kankou/> Ve vlastním překladu autora

³ http://www.tokachi.pref.hokkaido.jp/d-archive/sityousonsi/otofuke_gaiyou.html Ve vlastním překladu autora

nezřídka se dokonce zúčastnil jejich náboženských obřadů a rituálů, což mělo později obrovský vliv na jeho tvorbu.⁴

1.2 První setkání s hudbou

První hudební nástroj, který skladatel poznal, byly housle. Setkal se s nimi v místním kadeřnictví a zamiloval se do nich. Zároveň začal poslouchat gramofonové desky s vážnou hudbou.

1.3 S ‚Mephistophelem‘

Když mu bylo 12 let, začal mladý Akira chodit na střední školu v Sapporu (největší město na ostrově Hokkaido), kam se z Otofuke přestěhoval. Obecní úřad v Otofuke mu na rozloučenou daroval nové housle, na které Akira začal cvičit jako samouk.

Na střední škole se spřátelil s budoucím hudebním kritikem Atsushi Miurou. Miura Ifukubovi vysvětlil, že chce-li se stát hudebníkem, musí se stát v první řadě skladatelem, proto se začal Ifukube věnovat kompozici. V té době také začal skladatel s Miurou a dalšími přáteli chodit do kavárny ‚Nevo‘, kde bylo vždy možno slyšet gramofonové desky s nahrávkami vážné hudby. Tam poprvé slyšel skladby Debussyho, Ravela nebo Stravinského, a pod vlivem jejich hudby Ifukube zatoužil psát ‚Japonskou‘ hudbu. Můžeme říci, že ho hudební historie zařazuje mezi tzv. ‚neofolkloristy‘. Svému příteli Miurovi, který jeho skladbu doporučil uznávanému pianistovi Georgi Copelandovi, začal Akira žertem přezdívat ‚Mephistopheles‘.⁵

---

⁴ Kibe, Y. *伊福部昭の音楽史*, 2014 ISBN 978-4-393-93582-8

⁵ Togashi, Y. *伊福部昭の宇宙*, 1992 ISBN 4-276-20078-4

Ifukube a Miura

1.4 Hudební rodina

Roku 1932 byl Akira Ifukube přijat na zemědělskou fakultu Hokkaido Imperial university. V té době se studiu hudby nevěnoval. Vzpomíná, že se blížila druhá světová válka, a tak neměl ani pomyšlení řešit budoucnost. Předpokládal, že bude povolán na vojnu, kde s největší pravděpodobností padne na frontě⁶.

Na univerzitě existoval studentský orchestr, kde Ifukube působil jako koncertní mistr. Díky tomu, že jeho dva bratři žili rovněž v Sapporu, založili společně trio a začali koncertovat jako amatérští muzikanti. Nejstarší bratr Muneo hrál na mandolínu, druhý bratr Isao na kytaru, a skladatel sám hrál na housle.

1.5 ‚První` kompozice

V této době ho nebývale zaujala nahrávka ‚španělské klavírní tvorby` v podání amerického klavíristy George Copelanda. Skladatel napsal Copelandovi dopis (přeložil Atsushi Miura, který uměl anglicky) a Copeland odepsal, že má-li nějakou vlastní skladbu, může mu ji poslat. Ifukube proto zkomponoval své první velké dílo ‚Klavírní suita`, kterou později přejmenoval na ‚Japonská suita` (od té doby už ale komponoval jen drobné skladby pro rodinu). Japonská suita má 4 věty, pojmenované podle japonských lidových zvyků. 1.věta nese název ‚Bon-odori` (tradiční tanec k uctění zesnulých, je odobou tzv. českých „Dušiček“),

⁶ Ifukube, A. 伊福部昭綴る, 2013 ISBN 978-4-89830-267-5

následuje 2. věta ‚Tanabata‘ (tradiční oslava, která se koná 7. července), 3. věta ‚Nagaši‘ (japonští folklorní hudebníci hrávající lidové písně po hospodách), a jako finále 4. věta ‚Neputa‘ (pojmenovaná po tradičním festivalu severních částí Japonska). V té době ovšem začala válka v Evropě, a Copeland již nemohl skladbu uvést. Skladatel později instrumentoval tuto skladbu ještě třikrát, poprvé pro symfonický orchestr, podruhé pro orchestr smyčcový, a naposledy pro Koto (tradiční japonské strunné nástroje).

1.6 Cena Alexandra Tčerepnina

Od roku 1934 do roku 1939 pobýval v Asii ruský skladatel Alexander Tčerepnin, kterého v té době velice zajímala hudba východní Asie. Cestoval proto po Číně a Japonsku, aby zde objevoval novou hudbu. Pod dojmem těchto cest založil soutěž pro mladé asijské skladatele, v jejíž porotě seděla řada známých umělců, např. Jacques Ibert, Aleksander Tansman a další. Akira Ifukube do soutěže poslal svou první orchestrální skladbu ‚Japonská rapsodie‘, o třech větách. Koncepce skladby je velice podobná jako ‚Japonská suite‘, každá věta symbolizuje nějaký tradiční japonský výjev. Se svou skladbou Akira Ifukube v soutěži zvítězil a získal tak cenu Alexandra Tčerepnina. Mimochodem ‚Japonská rapsodie‘ nebyla napsána přímo pro tuto soutěž, skladatel ji původně zkomponoval pro dirigenta Fabiena Sevitzkého, známého svého přítele a skladatele Atsushiho Miury⁷.

Alexander Tčerepnin

---

⁷ Togashi, Y. 伊福部昭の宇宙, 1992 ISBN 4-276-20078-4

1.7 Nehudební život

Přestože se Ifukubovi začalo jakožto hudebníkovi dařit, stále provozoval ještě další jiné zaměstnání (Akira pracoval jako úředník v lesnické společnosti). Nedokázal si dosud představit svůj život v pozici profesionálního hudebníka. Věnoval se proto nadále práci v oboru, který studoval na říšské univerzitě.

Nedlouho po vítězství v soutěži Tčerepin osobně Ifukubeho navštívil, aby ho přesvědčil, že by se měl věnovat hudbě profesionálně jako skladatel. Ifukube k tomuto rozhodnutí ještě neměl odvalu, nicméně využil Tčerepinovu nabídku lekcí kompozice, které tak byly jeho prvními a zároveň posledními v celém životě. Z této spolupráce vzešla jeho skladba ‚Triptyque Aborigène - Trois Tableaux pour Orchestre de Chambre‘ (pro 14 nástrojů).

1.8 Válka

Zanedlouho začala druhá světová válka. Ifukube ukončil pracovní poměr v lesnické společnosti a začal pracovat v laboratoři Imperial Univerzity. Vedle této práce zkomponoval Ifukube řadu skladeb pro armádu. Bohužel, většina těchto děl byla kvůli poválečným zmatkům ztracena.

Akira se svým starším bratrem byli za války nuceni pracovat na vývoji nových dřevěných materiálů pro výrobu letadel. Při své práci byli vystaveni radioaktivnímu záření, následkem čehož oba onemocněli. Akira přežil, zatímco jeho starší bratr Isao v roce 1942 zemřel. Zesnulému bratrovi věnoval v následujícím roce Akira svou skladbu ‚Ballata Simfonica‘.

1.9 Po válce, poprvé zaměstnán jako profesionální muzikant

V roce 1946 Akira Ifukube dostal nabídku pracovat jako skladatel hudby k filmu⁸. Byla to pro něj úplně první pozice profesionálního hudebníka. Krátce poté získal místo profesora na státní Akademii múzických umění v Tokiu.

1.10 Skladatel filmové hudby

Akira Ifukube je jedním z nejznámějších skladatelů filmové hudby v Japonsku. Jeho první filmovou zkušeností je spolupráce na akčním dramatu ‚Ginrei no Hate‘ (1947, režie: Senkichi Taniguchi). Od své prvotiny po poslední dílo pro japonskou klasiku ‚Godzilla vs Destroyer‘ (1995, režie: Takao Ógawara)

---

⁸ Kobayashi, A. *日本映画音楽の巨星たち II*, 2001 ISBN 4-89830-103-7

zkomponoval hudbu pro více než 264 filmů. Mezi nejznámější z nich patří jeho práce pro seriál ‚Godzilla‘ (1954 -).

‚Godzilla‘

Nejznámější filmy s hudbou Ifukubeho ⁹

Genbaku no ko (1952, režie Kaneto Shindo)
první film o atomové bombě v Hirošimě

Seriál ‚Godzilla‘ (1954, první režisér Ishiro Honda)
jeden z nejúspěšnějších japonských sci-fi filmů

The Burnese Harp (1956, režie Kon Ichikawa)

Nihon tanjou (1959, režie Hiroshi Inagaki, zfilmoval rovněž příběhy z japonské mytologie ‚Nihon Shoki‘)
film o vzniku Japonska

Kotan no kuchibue (1959, režie Mikio Naruse)
film o životě lidu Ainu, pro Ifukubeho bylo zřejmě blízkým tématem

Shinran (1960, režie Tomotaka Tasaka)
film o jednom z nejvýznamnějších japonských buddhistických mnichů

---

⁹ Kobayashi, A. 日本映画音楽の巨星たち II, 2001 ISBN 4-89830-103-7

Shaka (1961, režie Baku Ishii)

velkofilm o Buddhovi, ‚Shaka‘ znamená v japonštině ‚Buddha‘

1.11 Pedagog

Mezi lety 1946 a 1953 byl Akira Ifukube profesorem na státní škole Tokyo University of the Arts v Tokiu. Od roku 1974 učil na soukromé Tokijské hudební univerzitě, kterou od roku 1976 z pozice ředitele také vedl.

Ifukube měl několik významných žáků:

Toshiro Mayuzumi (1929 - 1997)

Jeden z nejznámějších skladatelů v Japonsku. Používal mnoho stylů (neofolklorismus, dodekafonie, elektrická hudba, aleatorická hudba, atd.), mimo komponování pracoval i v televizi, na programu s názvem ‚Daimei no nai ongakukai‘ (‚koncert bez názvu‘), který se věnoval vážné hudbě. Jeho nejvýznamnější díly jsou ‚Nehan symfonie‘ a ‚Mandara symfonie‘

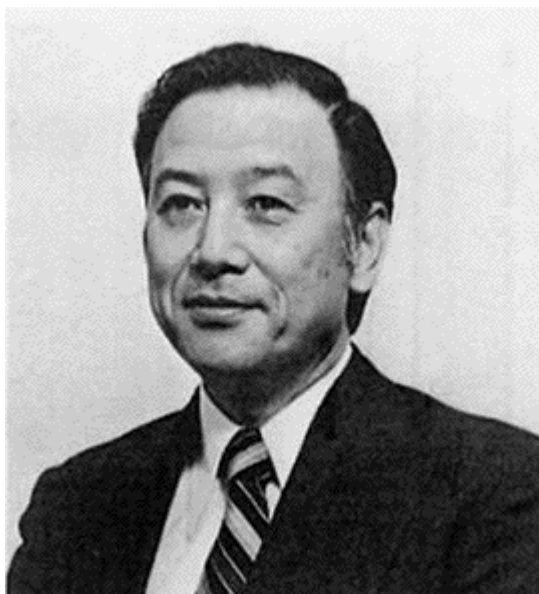
Yasushi Akutagawa (1925 - 1989)

Syn nejvýznamnějšího japonského spisovatele Ryunosuke Akutagawy. Byl Ifukubem velmi ovlivněn, sám Ifukube na něj rád vzpomínal jako na jednoho z nejlepších žáků. Zkomponoval mnoho úspěšných skladeb především pro symfonická tělesa (‚Hudba pro symfonický ansámbl‘(1950), Triptyque pro smyčce ‚Trinita Sinfonica‘). Založil japonskou OSA a také významný amatérský orchestr ‚The New Symfonic Orchestra‘.

Maki Ishii (1936 - 2003)

Po studiu u Ifukubeho studoval v Německu u Borise Blachera, a po návratu do Japonska se věnoval popularizaci německé moderní hudby. Kromě kompozice působil také jako dirigent a je interpretem krásné nahrávky Ifukubeho ‚Sinfonia Tapkaara‘ se Shinsei Nippon Symphony Orchestra.

Z dalších žáků bychom mohli jmenovat Teizo Matsumura, Akio Yashiro, a další.

Yasushi Akutagawa

1.12 Skladatel vážné hudby

Přestože je Ifukube v Japonsku známý především jako Skladatel filmové hudby, celý život komponoval i skladby pro koncerty vážné hudby. Za jeho hlavní dílo považujeme skladby:

Symfonické dílo

1. Sinfonia Tapkaara (1954, druhá verze 1979)

Věnována svému „Mephistophelovi“ Atsushi Miurovi, a je komponovaná původně v roce 1954, následně skladatel v roce 1973 napsal 2. verzi. (více informace v následujících kapitolách)

2. Ballata Sinfonica (1943)

Jedno z jeho nejznámějších symfonických děl. Má 2 věty (Allegro - Adagio) a je věnováno vzpomínce na svého staršího bratra, který se stal obětí války. Ve stejném roce získal Ifukube cenu ministra kultury, díky čemuž začal být veřejně známý.

3. Japonská rapsodie (1935)

Jeho první úspěšná skladba, kterou získal cenu Alexandra Tcherepnina. Původní verze má 3 věty (Džongara – Nocturne - Fete), na soutěž ovšem skladatel poslal pouze 2. a 3. větu. „Džongara“ je japonský tradiční tanec.

4. Sci-fi symfonická fantazie (celkem 4)

Ifukube složil 4 symfonické suity ze své nejznámější filmové hudby.

Koncerty

1. Ritmica ostinata (1961)

Jednovětý klavírní koncert. Existuje ještě jeden klavírní koncert, ten se ale ztratil během války (nedávno se našly pouze party v NHK Symphony Orchestra). Skladba je značně ovlivněna typickým japonským básnickým rytmem.

2. Houslové koncerty (celkem 2, č.1 v roce 1948, č.2 v roce 1978)

Oba houslové koncerty jsou napsané pro houslistu Kenji Kobayashiho, jenž byl koncertním mistrem Státní filharmonie Brno. Druhý houslový koncert měl dokonce premiéru v ČSSR, a to právě v podání Kenji Kobayashiho s brněnskou filharmonií, pod taktovkou Zdeňka Košlera v roce 1978.

Skladby pro komorní obsazení

1. Houslová sonáta (1985)

První a jediná skladba Ifukubeho v sonátové formě. Dlouhodobě skladatel uvažoval o tom, že napíše skladbu se sonátovou formou, což se nakonec uskutečnilo právě tímto dílem. Sonáta je věnována známému houslistovi Kenji Kobayashimu. Má tři věty (Allegro – Cantilena – Allegro con brio) a má dlouhou kadenci v 1.větě.

2. Japonská suita (1934)

Původně byla komponována pod názvem ‚Klavírní suita‘. Obsahuje čtyři věty, jejichž názvy jsou inspirovány tradičními japonskými kulturními výjevy. 1. věta nese název ‚Bon-odori‘ (tradiční tanec k uctění zesnulých, je obdobou tzv. českých „Dušiček“), následuje 2.věta ‚Tanabata‘ (tradiční oslava, která se koná 7. července), 3.věta ‚Nagaši‘ (japonští folklorní hudebníci, hrávající lidové písně po hospodách), a jako finále 4.věta ‚Neputa‘ (pojmenovaná po tradičním festivalu severních částí Japonska). Později Ifukube skladbu upravil ještě pro symfonický orchestr (1991), pro dva 25 strunné sou (1991, sou je japonský tradiční nástroj) a pro smyčcový orchestr (1998).

Akira Ifukube se dožil 92 let, zemřel v roce 2006.

2. Simfonia Tapkaara

2.1 Historie díla

Tčerepnin Ifukubovi vysvětlil, že chce-li komponovat symfonie, musí tomu věnovat mnoho času – například Balakirev psal svou první symfonii skoro 30 let, proto Ifukube s napsáním symfonie vyčkával až do roku 1954 (První verze. Mimochodem skladatel plánoval napsat ‚Ballata sinfonica‘ jako symfonii). Ifukube zmiňoval, že inspirací mu byly jeho vzpomínky na dětství a na lid Ainu. Premiéra první verze se konala v roce 1955, hrál Indianapolis Symphony Orchestra pod taktovkou Fabiena Sevitzkého. Ifukube se premiéru nezúčastnil, dostal pouze nahrávku. Po 18 letech skladatel dílo upravil, druhá verze vyšla v roce 1973 a v této podobě se hraje dodnes. Rozdíly mezi oběma verzemi jsou v úvodu 1.věty a ve střední části 2.věty. V 1.verzi chybí úvod a střední část 2.věty je jiná. Také coda 3.věty je ve druhé verzi delší.

2.2 Národ Ainu

Vzhledem k tomu, že skladba byla značně ovlivněna vzpomínkami na dětství s Ainu, rád bych se o nich zmínil šířeji.

Ainu byl domorodý lid, který žil na ostrově Hokkaido. Ainu měli svůj jazyk, ale neměli písmo, takže o jejich historii nejsou písemné záznamy. Jisté ovšem je, že Ainu nebo jejich předci žili na ostrově Hokkaido již v prvním století našeho letopočtu. Kvůli tomu, že neměli písmo, známe jejich dějiny až od 13. století, kdy začali aktivně obchodovat s ostatními národy. Od této doby až do 19. století měli Ainu s Japonci napjaté vztahy. Několikrát zažili velké války. V roce 1854 Japonsko vyhlásilo, že ostrov Hokkaido patří k Japonsku, následně se na ostrov začali stěhovat první Japonci. Japonsko nutilo Ainu přebírat japonské zvyklosti (např. dávat japonská jména). Po druhé světové válce začali Ainu rozšiřovat zájem o svoji kulturu. Ainu měli své náboženství, kulturu a jazyk odlišné od japonských.

Dnes již Ainu do značné míry splynuli s japonským lidem a málokdo má hrdost jako Ainu, ale skoro všechny názvy řek, hor či měst na ostrově Hokkaido zůstaly v Ainuštině.¹⁰

---

¹⁰ Kayano, S. アイヌ歳時記, 2000 ISBN 9784582850543

Pán z národu Ainu

2.3 Obsazení

2 Flétny

1 Pikola

2 Hoboje

1 Anglický roh

2 Klarinety

1 Basklarinet

2 Fagoty

1 Kontrafagot

4 Lesní rohy

3 Trubky

3 Trombóny

1 Tuba

Bicí sekce (3 hráči)

    Tympány

    Guero

    Malý buben

    Cuban Timbales

    Tom-tomy

1 Harfa

Smyčce

3. Rozbor skladby

3.1. Forma

Symfonie má celkem 3 věty.

1. věta (Úvod- A-B-C-D-A-Coda)

Úvod (Lento molto $\text{♩}=40$)

Hlavní část

1. téma (Allegro $\text{♩}=168$)

2. téma

Pomalá část (Andante cantando $\text{♩}=72$)

Mezivěta (Adagio, tempo rubato, quasi cadenza)

1.téma (Allegro $\text{♩}=168$)

Coda

2. věta (A-B-A-B)

1. téma (Adagio $\text{♩}=46$)

2. téma ($\text{♩}=72$)

1. téma (Adagio $\text{♩}=46$)

Codetta - 2.téma($\text{♩}=72$)

3. věta (A-B-C-D-A-Coda)

1. část (Vivace $\text{♩}=168$)

2. část ($\text{♩}=138$)

3. část

4. část

1. část - návrat (Vivace $\text{♩}=168$)

Coda

3.2 Soupis motivů a témat

3.2.1 1.věta

Úvod (Lento molto $\text{♩}=40$)

V úvodních čtyřech taktech zazní 1.téma ve violoncellech a prvním fagotu, kontrabasy hrají prodlevu. Tónina není v partituře určena, tonální centrum je však D.

Ukázka č.1: 1.téma ve violoncellech a prvním fagotu

Od pátého taktu (číslo 1) se opakuje 1.téma v silnější instrumentaci. Téma hrají 1.a 2. klarinet, 1.fagot a violoncello. Prodlevu nyní hraje kromě kontrabasů i 2.fagot a kontrafagot. První a druhé housle spolu s violami hrají protihlas.

Hlavní část (Allegro $\text{♩}=168$) začíná v čísle 2. Hoboje s anglickým rohem zahrají 1.téma v pianissimu (téma je napsáno 2x rychleji). V této části dochází k častým změnám taktů. Střídají se 3/8 s 4/8 a občas i s 7/16.

Ukázka č.2: Hoboje s anglickým rohem zahrají 1.téma, téma je napsáno 2x rychleji

Prodleva dostává rytmický puls. Od čísla 3 se přidávají další nástroje a od čísla 4 se zopakuje 1.téma v plném obsazení ve fortissimu.

Interpretační hledisko: V tomto úseku je důležité, abychom velice citlivě rozlišovali akcenty a tenuta. Například v pátém taktu do čísla 3 hraje orchestr v tutti tři akcentované osminy. Když se ale podíváme do partitury podrobněji, tak zjistíme že u trombonu je tenutovaná pouze třetí osmina. Dirigent se pak musí rozhodnout, jestli má dirigovat na dvě nebo na čtyři. Hudebně kvůli akcentům by to mělo být na dvě, ale z hlediska střídání taktů je mnohem přehlednější na čtyři.

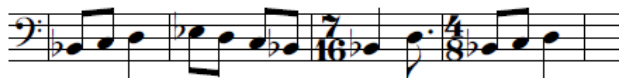
Od čísla 6 zazní vedlejší myšlenka ve dřevěch v doprovodu s harfou.

Ukázka č.3: Vedlejší myšlenka ve dřevěch

Když se myšlenka opakuje podruhé, nastoupí ve spodních hlasech protihlas, který má rytmický vztah k 1.tématu. Smyčce zde hrají pouze tremola kvůli vytvoření barvy.

Ukázka č.4: Protihlas ve spodních hlasech

Od čísla 7 do čísla 8 je mezivěta, po ní následuje závěr 1.tématu v tutti a vedlejší myšlenka.

Od čísla 10 do čísla 13 je mezivěta do 2. tématu. V pátém taktu po číslu 10 se přesouvá tonální centrum z D do A. mezivěta je složena ze dvou motivů:

Ukázka č.5 motivy z mezivěty od čísla 10 do čísla 13

a)

b)

Interpretační hledisko: K tomuto úseku jsou poznámky podobné jako k předchozí části. Je třeba pečlivě pracovat s akcenty, které vytvářejí nepravidelné rytmy.

Od čísla 13 začíná úsek 2.tématu. Fagot, violoncello a kontrabas drží prodlevu na Des a harfa, 2.housle a violy hrají ostináto.

Ukázka č.6: Motiv ostináta.

Ve třetím taktu po čísle 13 nastoupí s vedlejším tématem 1.trubka.

Ukázka č.7: Téma v 1.trubce

Dva takty před číslem 15 je dvoutaktová mezivěta, a poté následuje 2.téma s malou změnou. Hraje anglický roh a první trombón. Později téma převezme lesní roh. Prodleva ve spodním hlasu se mění do Es.

Ukázka č.8: Motiv mezivěty dva takty před číslem 15

V čísle 17 se opakuje mezivěta, která se předtím objevila dva takty před číslem 15. Zde v kratší verzi.

Od čísla 18 se opakuje pozměněné 2.téma. Hraje 1.a 2. flétna s 1. fagotem. Trombóny (As, Es) přejímají prodlevu.

Z instrumentačního hlediska je zajímavé, že ostináto hrají sólové housle, ke kterým se poté připojí ještě Guiro zvýrazňující rytmus. Téma později převezme hoboj a violoncello. Šest taktů před číslem 21 nastoupí i Tom-tom.

Od čísla 21 se vrací mezihra která se objevila dva takty před číslem 15. Předtím se opakovala dvakrát závěrečná část mezivěty a poté následuje general-pauza.

Interpretační hledisko: Poznámka ohledně interpretace tohoto úseku se vztahuje k tomu, abychom spíše dobře rozdělili hudební charakter než hlavní téma. Zde je v kontrastu s výraznými akcenty a nepravidelnými rytmy předchozích částí důležitá zpěvnost a tvorba dlouhých frází.

V čísle 22 přichází pomalá část (Andante cantando ♩=72), která představuje provedení. Dřeva a smyčce hrají v unisonu 1.téma, augmentace v tónině F.

Ukázka č.9: 1.téma v čísle 22 (Andante cantando ♩=72)

Od čísla 22 autor zpracovává téma jako kánon. Nejdříve začíná lesní roh, poté violoncella a kontrabasy. Následují první i druhé housle, viola a anglický roh. Od čísla 25 se opakuje i vedlejší myšlenka 1.tématu v augmentaci.

V čísle 26 zazní 2. téma v anglickém rohu. Doprovod hrají lesní rohy, které mají ostinátní rytmus spolu s violoncellou a kontrabasy, které mají prodlevu na Des.

Ukázka č.10: Ostinátní rytmus od čísla 26

Od čísla 29 (meno mosso grandioso) začíná nový motiv

Ukázka č.11: Nový motiv od čísla 29

Mezi čísly 31 a 36 se opakuje úsek 26 až 30. Nyní je ale tempo mírně rychlejší (♩=88).

Interpretační hledisko: V tomto úseku je důležité docílit toho, aby prodloužené téma nenudilo. Pomáhají tomu ostináta, díky nimž se neztratí "drive".

Číslo 36 začíná mezivětou (Adagio, tempo rubato, quasi cadenza). Nejprve hraje lesní roh a poté sólové violoncello. Skladatel tuto část označil quasi cadenza.

Ukázka č.12: Cadenza lesní roh v čísle 36 (napsáno in C)

Od čísla 38 do čísla 40 se skladba postupně vrací do tempa hlavní části ($\text{♩}=168$). Zazní dvakrát nový motiv, nejdříve ve fagotovém sólu a pak ve smyčcích.

Ukázka č.13: Motiv před návratem do 1.tématu s fagotovým sólem

Od čísla 40 do 45 je návrat 1.tématu (Allegro $\text{♩}=168$). ; Opakuje se jen zkrácený úsek hlavního tématu.

Ukázka č.14: 1.téma

Od čísla 45 je Coda. Spodní hlas drží ostináto v osminovém pohybu, nad ním pak zazní motiv který má vztah k 1.tématu (oba začínají kvintou)

Ukázka č.15: Motiv Coda

Motiv se opakuje několikrát, postupně se zahušťuje instrumentace a spojí se veškerá témata i mezivěty kromě 2. tématu.

1.věta vrcholí ve fortissimu a tutti.

Interpretační hledisko: V závěru věty je důležité vystavět jeden vrchol. Je zde spousta částí ve forte a dirigent si musí dát pozor, aby codu dobře postavil. Podstatné je zde zvukové uchopení bicích nástrojů. Musí se balancovat celkový souzvuk tak, aby bylo vše slyšet.

3.2.2 2. věta

Druhá věta začíná harfou, která hraje motiv klesající stupnice nad prodlevou. Spodní smyčce in As. Ve čtvrtém taktu nastoupí první flétna s 1. tématem. Každé ukončení motivu zdůrazňují lesní rohy.

Ukázka č.15: 1. téma (Adagio ♩=46)

The image displays a musical score for the first theme of the second movement. It consists of two systems of staves. The first system features a Harfa (Harp) part in the upper staff and a vc. cb. (Violoncello and Contrabasso) part in the lower staff. The Harfa part is marked 'Hoboj' and shows a descending scale motif. The vc. cb. part provides a harmonic accompaniment. The second system continues the Harfa part, which is marked 'Hoboj', and the vc. cb. part. The score is written in 6/8 time and includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

Od čísla 1 opakuje 1. téma anglický roh s malou změnou. K stupnicovému motivu harfy se přidají i violy a violoncella. Když se téma opakuje potřetí ve smyčcích, flétny motiv klesající stupnice převezmou.

Mezi čísly 3 a 4 je mezivěta. V prodlevě zní tóny Des – F – C, nad tím má melodii hoboje.

Ukázka č.16: Mezivěta mezi čísly 3 a 4

The image shows a musical score for measures 3 and 4. It features three staves: the top staff for oboe (ob.), the middle staff for clarinet (cl.), and the bottom staff for strings (cor. fg. archi). The oboe part has a melodic line with a triplet in measure 4. The clarinet part has a rhythmic accompaniment. The string part has a bass line with a triplet in measure 4. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 4/8.

Následuje další šestitaktová mezivěta složená z dvakrát se opakující třítaktové fráze. Tahle mezivěta je položena nad motivem stupnice dolů, ale je delší

Od čísla 5 zazní stejná mezihra jako od čísla 3. Nyní ji však hraje téměř celý orchestr a v druhé půlce mezihry se objeví motiv klesající stupnice.

Interpretační hledisko: V tomto úseku je nutné zvolit správné tempo. Tempo, které je předepsáno, je velice pomalé a mnoho dirigentů volí rychlejší tempa.

Od čísla 6 je 2. téma (♩=72). Tempově je to výrazně rychleji. Tento úsek má díky ostinátu v hoboji taneční charakter.

Od čísla 8 zní ostináta ve smyčcích tentokrát ve fortissimu. Mezi čísly 9 a 10 se opakuje zhruba stejná hudba jako mezi 7 – 8.

Dva takty před číslem 12 se vrací motiv klesající stupnice. Od čísla 12 následuje 1. téma (Adagio ♩=46). Opakuje se začátek věty v jiné instrumentaci.

2. věta je uzavřena malou dvoutaktovou codettou z 2. tématu.

3.2.3 3. věta

Věta začíná fortissimem. Po čtyřtaktovém úvodu, který je složený z akordu E-Gis-H-F-As-B následuje 1.téma (Vivace ♩=168).

Ukázka č.17: 1.téma (Vivace $\text{♩}=168$)

Téma se opakuje čtyřikrát přičemž pokaždé je instrumentace silnější. Dva takty před číslem 4 zazní téma v největší dynamice.

Důležitá poznámka. V této části by čtvrtá doba hlavního motivu měla být tenutovaná. Tato připomínka pochází přímo od autora, který ji do partitury údajně zapomněl předepsat.

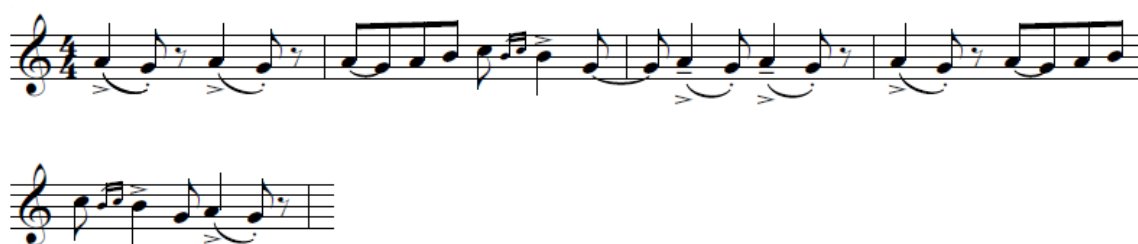
Mezi číslem 4 a místem dva takty před číslem 6 následuje mezivěta. Ve zmíněném místě dva takty před číslem 6 se na krátkou chvíli vrátí hlavní motiv.

Následuje čtyřtaktová mezihra obsahující stejnou hudbu kterou slyšíme v úvodu věty. Poté zazní zkráceně hlavní téma s mezivětou.

V čísle 11 se vrací úvodní motiv, opakuje se čtyřikrát a postupně se zpomaluje až do čísla 13.

Od čísla 13 zní 2. část ($\text{♩}=138$). Tato část začíná sólovými tympány a následuje téma v hoboji.

Ukázka č.18: Téma v 2. části

Téma zní postupně v různých nástrojích až do čísla 16.

Ainuové měli dětskou hru jménem "Upopo". Hra měla podobu kánonu, kdy lidé sedí v kruhu, jeden z nich začne zpívat a další se postupně přidají. V této části slyšíme jasnou imitaci zmíněné hry.

Od čísla 16 je mezivěta s motivem složeným z tónů A-G-E a později C-H-F

Ukázka č.19: Mezivěta s motivem složeným z tónů A-G-E

Od čísla 17 se vrací téma ‚Upopo‘ a následuje rovněž i třítónová mezivěta.

Mezi čísly 19-25 je třetí část. Tato část je složena ze dvou motivů.

Ukázka č.20

1)

2)

Mezi čísly 25-33 je část čtvrtá. Na některých nahrávkách se hraje od čísla 25 trochu rychlejší tempo, včetně nahrávky kdy byl skladatel přítomen na natáčení.

Do čísla 30 se dále střídají dva motivy.

Ukázka č.21

1)

2)

Od čísla 30 se pomalu vrací atmosféra začátku věty. K motivům hoboje zazní část úvodu ve smyčcích.

V úseku od čísla 33 se vrací 1. část (Vivace $\text{♩}=168$). Úvod je třikrát delší, postupně zrychluje zpět do původního tempa ze začátku a postupně také zazní téměř všechny motivy třetí věty.

V čísle 35 zazní 1.téma v sólových houslích následované celým orchestrem.

Od čísla 44 zazní třítónová mezivěta již bez tempové změny.

V čísle 45 se spojí motivy mezivěty z čísla 30 ve smyčcích a téma z 2.části ve dřevech.

Coda je složena z motivů části 19-25 a celá skladba je ukončena energickým závěrem.

4. Význam v Japonsku

4.1 Význam skladatele v Japonsku

Ifukube je jedním z nejvýznamnějších japonských skladatelů. Díky filmu ‚Godzilla‘, zná jeho tvorbu v Japonsku téměř každý. Poměrně známé jsou širokému publiku ale i jeho nefilmové skladby, mnohokrát se uskutečnil ‚autorský koncert‘ s různými orchestry. V roce 2014 se při příležitosti 100.výročí od skladatelova narození konalo v Tokiu několik jeho autorských koncertů. Například:

19. ledna

New Symphony Orchestra (amatérský orchestr, který založil Yasushi Akutagawa - Ifukubeho žák). Orchestr hrál nejen Ifukubeho skladby, ale i skladby jeho žáků. Dirigoval Takuo Yuasa.

1. února

Orchestr Tryptique uskutečnil tři koncerty k příležitosti 100. výročí od skladatelova narození, na toto datum připadl první z nich. Hrány byly nejznámější filmové skladby, dirigoval Ichiro Saito.

27. února

New Japan Philharmonic orchestr hrál jeho filmovou hudbu a marimbový koncert. Dirigoval Michiyoshi Inoue.

30. května

Sapporo symfonický orchestr hrál jeho nejznámější skladby (Japonská rapsodie, Houslový koncert č. 2, Tryptique Aborigene, Sinfonia Tapkaara). Dirigoval Ken Takaseki.

31. května

Tokijský symfonický orchestr hrál jeho ‚Ritmica ostinata‘, symfonickou ódu ‚Gautama Buddha‘ a sci-fi symfonickou fantazii č.1.

Kromě koncertů bylo vydáno několik nahrávek jeho tvorby. Publikovány byly také jeho knihy.

Ifukube je držitelem několika státních ocenění:

1980: Medal with Purple Ribbon

1987: Order of the Sacred treasure (3rd. class)

2003: Person of Culture Merit

2006: Junior fourth rank (court position)

4.2 význam ‚Sinfonia Tapkaara‘

‚Sinfonia Tapkaara‘ je jednou z Ifukubeho nejznámějších skladeb. Je hrána nejen jako celá symfonie, ale motivy ze skladby byly také několikrát využity v televizním vysílání (např. signál, oznamující zemětřesení).

Skladba přinesla rovněž větší zájem o národ Ainu a jeho historii.

Závěr

Je mi velkou ctí, že jsem mohl psát svojí práci právě o tomto díle. Přestože má skladba velmi stručnou formu, díky její barevné instrumentaci zní velmi efektně. Doufám, že bych v budoucnosti mohl uvést více zajímavých japonských skladeb na koncertní scéně. Rád bych poděkoval především HAMU za možnost interpretovat tuto skladbu na mém bakalářském koncertu.

Prameny a literatura

Knihy:

Ifukube, A. *伊福部昭綴る*, 2013 ISBN 978-4-89830-267-5

Togashi, Y. *伊福部昭の宇宙*, 1992 ISBN 4-276-20078-4

Kobayashi, A. *日本映画音楽の巨星たち II*, 2001 ISBN 4-89830-103-7

Kibe, Y. *伊福部昭の音楽史*, 2014 ISBN 978-4-393-93582-8

Kayano, S. *アイヌ歳時記*, 2000 ISBN 9784582850543

Webové stránky:

<http://www.ubejinja.or.jp/new-sampai/kankou/>

http://www.tokachi.pref.hokkaido.jp/d-archive/sityousonsi/otofuke_gaiyou.html